

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Prima Scribendi Origine Et Vniversa Rei Literariæ Antiqvitate

Hugo, Hermann

Antverpiæ, 1617

Cap. XXVII. De notis Grammaticis. Hæ dictæ θέσεις και ςιγμαι, κ[αι]
[ωρα]σωδιαι: Latinis Accentus & Posituræ. Comma, hypocolon, colon,
punctum. Quid Sicilicus? Quando inuentæ distinctionum notæ? Quàm ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71265](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71265)

Qui autem plura volet de variâ gentium fortitione per literas, legat Adrianum Iunium libro 11. Animaduers. cap. v.

Denique Consultoriæ sortes, quibus consilium exquiritur, vsui sunt subinde sine peccato etiam inter Christianos. quando, verbi gratiâ, quæritur in militiâ, cuius nationis miles primus facturus sit impressionem: item tempore pestis, quis Sacerdos mansurus sit inter pestiferos, vt faciendum esse scribit diuus Augustinus epistolâ CLXXX.

CAPVT XXVII.

De notis Grammaticorum.

GRAMMATICORVM notas vniuersim appello **G**accentus, seu *προσῳδία*, notas item sententiarum, quas Græci *σημαὶ καὶ δέσεις*, Latini *posituras*, quia punctis positis adnotantur, appellant; auctore Isidoro lib. 1. cap. XIX. De his Nicanor Grammaticus librum scripsit, ideoque dictus *σηματίας*; auctore Eustathio. Scripsit & Diomedes diligenter libro secundo maximè de notis distinctionum, de quibus accuratè quoque I. Lipsius epistolâ ad Hubertum Audeantium: omnium verò absolutissimè vir clarissimus Erycius Puteanus in Faculâ, vt appellat, *Distinctionum*; quam ego non ab alio quàm illo sole eram speraturus. Omnem autem distinctionem notis factam, Græci vocant *διάστιχον* seu *διαστολή*: & *κατασίζω*, notis distingo, in Epist. Basilij ad Notarium suum: *ἀστὴν τοῦ ἁγίου*, ager non notatus cippo, apud Pollucem.

Prima seu minima distinctio est Comma, quod Incisum vocant, cuius hæc nota, . sequitur distinctio paullo maior, Hypocolon, cuius hæc figura ; . deinde Colon, quod membrum quoddam est sententiæ, & gemino puncto signatur. postremò Punctum, quo ipsa Periodus definitur.

Alia verò olim interpungendi ratio: vno enim puncto variè collocato, omnes distinctiones notabant. Ita Diomedes lib. 11. & Donatus Grammatic. cuius postremi hæc verba: *Distinctio est, vbi finitur plena sententiæ: huius punctum ad summam literam ponimus. Subdistinctio est, vbi non multum superest de sententiâ: huius punctum ad imam literam ponimus. Media est, vbi serè tantum de sententiâ superest, quantum iam diximus, cum tamen respirandum sit: huius punctum ad mediam literam ponimus.*

Porro neque ea interpungendi lex omnino vetus est. constat enim veteres singulas voces punctis vtrimque includere solitos, neque vllam habere distinctionem aliam. ergo diuinari hoc potest; nam qui sciuerit, quando ea consuetudo inuenta, neminem scio. Cassiodorus ait, *id acceptum à maioribus.* magna lux à Cassiodoro! quibus maioribus? Hic omnes Dau sumus.

Parentthesis, signum est interpositionis; huiusmodi ( )

Υφέν, signum coniunctionis in vocibus compositis, quando proxima manet immutata, vt, *semper-florentis* apud Lucretium. scribunt autem & Hebræi eodem modo hanc notulam, & *קפח* Maccaph vocant.

Αποσποφός, nota deficientis alicuius literæ, vt, *viden'.*

Diasta-

Diastasis, Signum diuisionis cùm verbi alicuius pars vna in extremâ lineâ, altera initio alterius versus rescribitur, vt homi-
nes. quem morem Augustus repudiauit, qui reliquum quod supererat verbi, malebat parti scriptę in extremâ lineâ subscribere, narrante Suetonio, quàm alterius versus initio perscribere, cap. LXXXV I I. *Notauit & in chirographo eius illa præcipuè; non diuidit verba, nec ab extremâ parte versus abundantes literas in alterum transfert, sed ibidem statim subiicit, circumducitque.*

Dieresis, nota diuisionis literę aut syllabę, vt *Aulaï, Poëta.*

Accentus, seu *νεσσηδία*, veteres docti, notas vocum, fastigia, cacumina, vocationes, moderamenta vocabant, ait Gellius lib. XIII. cap. VI. Inuenit eos in Græciâ Pherecydes Pythagorę magister, auctore Laërtio. Nam ante Pythagoram Græcis ignotę fuere hæ notę, vt ex prisca marmoribus probat Gyraldus Dialog. I. de Poëtis. Neque iam ita Latinis vsurpantur ac Græcis; quamquam prisca Latinis fuere vsitatissimę, vt notauit Scaliger Iulius lib. II. De caus. ling. Latin. cap. LXII. ex Quinctiliano. Apud Hebręos verò, accentus quos ipsi Masoreth appellant, multò quàm apud Græcos & Latinos recentiores sunt. Falsum enim est, puncta seu accentus à Moyse vnà cum Lege Hebręis esse tradita, quando constat ea ferè quingentis annis post Christum à Tiberitis in Mærsiâ Paphlagoniæ (quos nunc Thalmudistas & Masorethas vocamus) esse excogitata, vt demonstrant Caninius in Grammat. Syriacâ, Elias Leuites in Prefatione lib. Masoreth, Munsterus in

Grammat. Hebraic. Bellarminus denique, Blasius, Viegas in XII. cap. Apocalypf. & Posseuius, nostri, qui postremus scribit lib. II. Bibliothec. cap. VIIII. punctorum usum cepisse anno Christi CCCCLXXVII. cum Zeno Orientis Imperium, Occidentis Augustulus, Pontificatum administraret Simplicius.

Hi porro accentus seu tenorum notæ, triplices sunt, inquit Scaliger lib. II. De causf. linguæ Latin. cap. LIII. quot nempe sunt dimensiones syllabarum: altitudo, latitudo, longitudo. Altitudinis ratio est linea perpendicularis: idcirco cum vocem tolleremus, eâ lineâ signata est; eo tractu, quo scriberemus in dextram nostri partem, sic /: quæ autem depressam significat, quasi caderet, sic \, situ contrario. atque hanc quidem suo nomini relinquere, grauemque appellarunt; propterea quod in guttur ac pectus pronuntiando eam mitteremus. Alteram illam priorè ab effectu potius nominarunt acutam; ferit enim aures, &c. Euenit autem vt duæ syllabæ inter se concurrerent; quarum prior acutum accentum haberet, altera grauem; quare eæ cum coalescerent, concreuerunt etiam ipsi apices in vnum, sic ^, vel ~: quod Græci περισπόμενον, Latini circumflexum vocauerunt: quia vnico flexu virgulam arcuatam pingebant, talem o. quæ omnia maximam partem Scaliger descripsit ex Isidoro lib. I. cap. XVIII.

Porro sicut accentuum, ita etiam spirituum quædam sunt notæ. Densus, initio hanc habuit H, deinde istam F, denique illam C. Lenis primùm nullo signo notatus, deinde isto q, denique illo D, vt Isidorus loco citato, & Seruius. Latini suum H,
pro

pro aspirationis notâ acceperunt à Græcis. Hebræi his non indigent, quòd eorum voces suos secum spiritus adferant.

Sunt prætereà metricæ quædam notæ, syllabarum quantitatibus signandis apponi consuetæ. Ita longæ syllabæ symbolum est - . Breuis syllabæ nota o, quæ quidem debebat esse linea re-cta, sed altero tanto breuior prior: verùm ne inter scribendum error excurrentis manus falleret; eò ventum est, vt notula quæ circumflexo accentui aduersatur, aduersam quoque ei figuram haberet, vt argutè obseruat Scaliger. Prior notâ *μακρός*, altera *βραχύς* dicitur Isidoro. qui illud etiam habet de notulâ Sicilico, quod non facilè apud alium inuenias, lib. 1. Origin. cap. xxv1. *Vbi litteræ consonantes geminabantur, Sicilicum superponebant: vt sella, serra, asseres; pro sella, serra, asseres. Veteres enim non duplicabant litteras, sed suprâ Sicilicos apponebant. Dicitur autem Sicilicus, quia in Sicilia inuentus est. Rectiùs tamen à siciliendo, id est secando, inquit eruditissimus Puteanus.*

Nec prætereundæ sunt Platonis notæ, de quibus Scholiastes Aristophan. Hortibonus, aliàs Casaubonus, in Notis Laërtij, Sixtus Senens. libro 111. Bibliothec. Pythæus lib. 11. Aduers. cap. 111. quas Isidorus vocat *notas sententiarum*, & appositis figuris recenset singulas his nominibus, lib. 1. cap. xx. Asteriscus, Obelus, Limniscus, Antigraphus, Paragraphus, Positura, Cryphia, Antifigma, Diple octuplex, Versa, Ceraunion, *κρίσιμον*, vel vt Hortibonus scribit *κρίσιμον*; Phi & Rho, anchora duplicis generis, *κοράνις*, *ἄλορον*. Illud autem de obelo obseruandum; eius

170 DE PRIMA SCRIBENDI ORIG.
notam solitam vocari Culpam; sicut ei contra-
ria dicebatur Laus. De quâ vtraque Horatius
epist. ad Pisones:

—— vitæ denique culpam,

Non laudem merui. ——

Et Aufonius in ludo septem Sapient. ad Dre-
pan. Pacatum:

Possum ego censuram lectoris ferre seueri,

Et possum modicâ laude placere mihi.

Pone obelos igitur spuriorum stigmata Vatum,

Palmas non culpas esse putabo meas.

Quæ fuerit nota culpæ, præter θ, & obe-
lum — non reperio. De θ autem extra mili-
tiam, etiam in Grammaticorum castris vsurpato,
Persius testis est:

Et potis es nigrum vitio præfigere Theta.

Et Sidonius Apollinaris in Hendecasyllab. ad
Felicem:

Isti qui valet exarationi

Districtum bonus applicare θ̄ntæ

Noui, sed benè non refello culpam.

Vnde in Prouerbum abiēre; ὀβελίζειν Ciceroni
vsurpatum; obelo, vngue, censoriâ virgulâ nota-
re apud D. Hieronymum & Quinctilianum: Ari-
starchum agere apud Ciceronem, qui sic Atticum
compellat; quod is sua scripta quæ ei non pro-
babantur miniatulâ cerâ notaret; epistolâ xvi.
ad Atticum.

De laudis verò notâ, obseruatio est Scaligeri
in Varronem De re Rusticâ: *Pauimenta q̄ L faciunt.*
L inquit, nota est quam olim solebant inserere ad
designandum locum laudabilem; quod patet ex
Commentario, vbi L L exponitur *Locus Laudabilis.*

Plura

Plura de similibus vide apud Wouuverium in Polymath. & Robertum Titium lib. x. cap. xiv. Erant enim olim Grammatici plerique proiectifsimæ audaciæ, vt impunè in omnium scripta obelis suis & asteriscis velut ferro grassarentur, sicut Cresconius ille allatrator Augustini. in quos facetissimi sunt hi versus Herodici Babylonij apud Athen. lib. v. sub finem :

*Aufugite Aristarchij per maris spatiosa terga,
E Graciâ, flauis ceruorum hinnulis pauidiores,
In angulis murmurantes bombyces ; monosyllabi,
quibus cura est
Σοῦν & σοῦν an dicatur, altercari, & μὴν an νῦν?
Hoc vos numquam non torqueat, ô morosi ac tempestuosi.*

CAPVT XXVIII.

De notis Arithmeticis.

PRISCÆ numerorum notæ non iniucundam habent narrationem, adeoque huc pertinentem; etenim cùm apud Latinos, tum apud Græcos & Hebraos, literæ etiam singulariæ numeros significarunt, vt Gyraldus Dialog. i. Poët. & Petrus Gregorius lib. xv. Artis mirab. cap. i. & Matth. Hostius De Numeris. Ac Hebræi quidem & Græci, librorum numerum præfixis literis censent. Librum Α primum, Librum Β secundum vocant, &c. Atque hinc apud Homerum versus ἰσόληποι. De quibus ita Muretus l. xiv. Variar. cap. xiiii. Cùm literæ Græcorum etiam ad numeros significandos adhibeantur, quorum versuum omnes literæ pro numeris acceptæ, eundem